

31.05.23

Skriftlig innspill til Voldtekstutvalget fra Norske Kvinners Sanitetsforening

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) takker for mulighet til å komme med innspill til voldtekstutvalget sitt arbeid. N.K.S. driver forebyggende arbeid på voldsfeltet og jobber med oppfølging av voldsutsatte kvinner som har vært på krisesenter.

Forebygging

Myndighetene og utdanningsinstitusjonene må sikre voldskompetanse inn i fagplan for høyere utdanning til alle relevante yrkesgrupper innenfor instanser som politi, helsetjenester, NAV, sosiale tjenester, barnevern, eldreomsorg, barnehage og skole. Det må samtidig sikres kompetanseheving for de som er i arbeid. Dette må inkludere kompetanse om tidlige tegn på vold, helhetlig og normkritisk voldskompetanse, interseksjonelt blikk på vold og overgrep, fokus på særlig utsatte grupper, taushetsplikt, og avvergingsplikt. Det er et særlig behov for å heve kompetanse hos fastleger; en yrkesgruppe som er i kontakt med mange overgrepsutsatte.

Myndighetene og virksomhetseiere må sikre god undervisning om samtykke, vold og seksuell trakassering på skole og andre relevante arenaer slik som eldresenter, sykehjem og menigheter. Det er behov for kompetanse om hva som er sunne relasjoner, hvor grensene går tilknyttet kontroll og vold, og å gjenkjenne usunne mønstre hos seg selv og andre. Gjennom to tidligere prosjekter; “men hun sa ikke nei”, og “bare ja betyr ja”, har Sanitetskvinnene erfart at det er et stort behov for bevisstgjøring rundt samtykke, grensesetting, samt hva som er ulovlig og ikke blant unge i dag (deling av nakenbilder etc.). Vår erfaring fra samtaler med elever i videregående nivå og ungdomsskole viser at undervisningen tidligere ikke har vært tilstrekkelig, om det har vært noe i det hele tatt. Ved å snakke åpent og tidlig om seksualitet kan vi fjerne noe av den skammen som er knyttet til temaet. Alle lærere bør inneha kompetanse om hvordan avdekke og håndtere seksuelle overgrep slik at elevene kan være trygge på å fortelle. Undervisning om disse temaene bør gjennomføres av noen som har god kompetanse på og er trygg på temaet. Hvordan man snakker om vold og seksuelle overgrep er avgjørende for å kunne avdekke. Man kan gjerne trekke inn eksterne ressurser i denne type undervisning, men ansvaret må forankres i skolene og skolehelsetjenestene, og skolene må være rustet til å håndtere eventuelle saker. Ressurser er avgjørende, og det må være tilstrekkelig med helsesykepleiere på alle nivå.

Myndighetene må sørge for langsiktig og forutsigbar finansiering til organisasjoner som arbeider med problematikken, og ikke utlyse midler til nye prosjekter til enhver tid, da det tar tid å bygge opp kompetanse og gode tiltak.

Myndighetene bør ha særlig fokus på lukkede miljøer, som f.eks. religiøse grupper, der terskelen for å snakke om overgrep kan være enda høyere enn ellers i samfunnet.

Myndighetene må sørge for at alle kommuner har en aktiv handlingsplan mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, der det utarbeides egne tiltak for forebygging, avdekking og håndtering av seksuelle overgrep og voldtekt. Tiltakene må være tverrsektorielle, forpliktende og revideres jevnlig. Planen bør stille krav til kommunens arbeid med forebygging, avdekking og håndtering av vold og seksuelle overgrep, inkludert oppfølging av utsatte, inkludert samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Arbeid mot vold og seksuelle overgrep må ses i sammenheng med det generelle folkehelsearbeidet i kommunen. Alle kommuner bør ha en voldskoordinator som har det overordnede ansvaret for handlingsplanen.

Oppfølging av overgrepsutsatte

Voldtekt og seksuelle overgrep har enormt skadepotensial for den som blir utsatt. Informasjons- og opplysningsarbeid viktig for at utsatte skal vite hvilke rettigheter de har og hva slags hjelp som finnes. Dette bør også komme på ulike språk. Myndighetene bør også tydeliggjøre hvilke rettigheter overgrepsutsatte har ovenfor tjenesteapparatet, og sørge for at rettighetene bli oppfylt på ulike forvaltningsnivå. I tillegg må støtte til forskningsprosjekter som EIR-studien sikres, og tiltak som viser gode resultater når det gjelder å forebygge PTSD og andre langvarige lidelser for utsatte må implementeres over hele landet¹.

Myndighetene må sikre at politiet har tilstrekkelige ressurser til å etterforske voldtekt og seksuelle overgrep. Etterforskning og oppfølging av slike saker skal være en prioritet. Samtidig bør det kreves at man synliggjør og fører statistikk over alle overgrepssaker som henlegges.

Samtykkelov

Sanitetskvinnene håper at vi får på plass en ny voldtektslovgivning der et aktivt samtykke ligger til grunn; en «bare ja betyr ja»-lovgivning, som vil være i tråd med internasjonale standarder (jfr. Istanbulkonvensjonen), samt lovgivningen i de andre nordiske landene. Altså at sex uten samtykke er voldtekt; uten en forutsetning om at den utsatte må ha uttrykt motstand gjennom ord eller handling.

Til slutt vil vi oppfordre til å både ha bevissthet rundt at seksuelle overgrep rammer alle; og rammer menn og kvinner ulikt, og samtidig ikke glemme kjønnsdimensjonen; det er flest kvinner som utsettes for voldtekt.

¹ [Tidlig psykologisk behandling etter voldtekt \(EIR-studien\) - St. Olavs hospital \(stolav.no\)](https://www.stolav.no/nyheter/2019/01/15/tidlig-psykologisk-behandling-etter-voldtekt-eir-studien)